

Lærere skal løftes og være professionskandidater

Vores lærere skal være i stand til at udvikle skolen, mens de er i den. Så vi får en skole, der sprudler, inspirerer og klæder vores børn godt på til det samfund, som venter dem – også når det forandrer sig.

Vores børn vokser op i et samfund med højt tempo, et virvar af informationer og stor omskiftelighed. Det er let at blive blæst omkuld, hvis ikke man er vokset op med tro på sig selv og et stærkt ståsted i livet. Skolen skal give vores børn de kundskaber og færdigheder, som sætter dem i stand til at handle klogt, at gå til verden med både kritisk sans og optimisme og til at forme fremtiden i stedet for blot at blive formet af den. De skal blive hele og frie mennesker. Er de det, rummer fremtiden også store muligheder for, at de kan skabe en bedre verden sammen med andre – med afsæt i noget af det, som vi er bedst til i Danmark.

Vi har en stærk tradition for at lære vores børn at tænke kritisk, arbejde selvstændigt, indgå i fællesskaber og finde løsninger sammen. Derfor har Danmark også et enestående udgangspunkt for at skabe verdens bedste skole til at møde nutiden og fremtiden. Men det kræver, at vi konkret får gjort vores dannelsesstradition nærværende i fagene og i skolen som sådan.

Derfor foreslår Radikale Venstre, at læreruddannelsen løftes til kandidatniveau, men forankres i praksis. Derfor kalder vi det en professionskandidat, og derfor vil vi bevare uddannelsen på professionshøjskolerne. Uden på forhånd at fastlægge modellen, vil vi afsætte den finansiering, der skal til, for at få en uddannelse, som møder kvalitetskravene på kandidatniveau.

Læreruddannelse på kandidatniveau og forankret i praksis

Verden forandrer sig. Nye teknologier og opfindelser rummer nye muligheder for at gøre vores liv bedre og bringe os tættere sammen. Men verden er også blevet sværere at gennemskue. "Fake news" florerer, algoritmer sorterer, hvad vi ser på nettet, og populistiske skaber fjendebilleder. Hvad skal man tro på? Hvad skal man gøre? Det er de spørgsmål, som vi skal ruste vores børn til at svare på. De skal ikke føle sig magtesløse eller blive ofre for alt for letkøbte sandheder. Tværtimod. De skal kunne møde verden med optimisme, kunne navigere og handle – og det med afsæt i vores fælles værdier om demokrati og humanisme. Det er fortsat skolens opgave i det 21. århundrede.

Læser man folkeskolens formålsparagraf, står det klart, at den danske skole står på et stærkt fundament i forhold til netop den opgave. Men det kræver, at vi får givet nyt liv til skolens dannelsesformål – at børnene bliver virkelystne, fantasifulde og opnår tillid til egne muligheder; og at de i skolen møder åndsfrihed og ligeværd og forberedes til at leve i et demokrati. For det er præcis de kundskaber og færdigheder, som vores børn får brug for, når de skal begå sig i morgendagens samfund. Derfor skal dannelsestraditionen gøres aktuel i fagene, sættes konkret i spil i forhold til de udfordringer, der venter vores børn – og være noget, der arbejdes med fagligt og professionelt.

Det stiller store krav til lærerne, og derfor skal vi give dem mulighed for at få de bedste kvalifikationer. Det er i sig selv en investering i skolens udvikling. Med det udgangspunkt, vi har, kan Danmark blive det sted i verden, hvor vi udvikler den bedste skole i det 21. århundrede.

Rammerne for en ny læreruddannelse på kandidatniveau

- *Uddannelsen skal løftes til kandidatniveau*, hvor den i dag er på bachelorniveau.¹ Dermed skal uddannelsen forskningsbaseres, og der må opbygges forskningskapacitet i didaktik og lærergerningens praksis på et andet niveau, end vi har i Danmark i dag.
- *Uddannelsen skal placeres på professionshøjskolerne* og have et stærkt praksiselement bl.a. gennem praktik og fx med kobling til øveskoler.
- *Lærerne skal konkret og med afsæt i ny viden kunne udvikle både deres egen undervisning og skolen som sådan*. Det skal uddannelsen afspejle, hvilket kan betyde, at der skal stilles andre krav til underviserne end på læreruddannelsen i dag – fx om virke i folkeskolen.
- *Uddannelsen skal have et stærkt element af almen dannelse* med afsæt i folkeskolelovens formålsparagraf. De studerende skal styrkes i deres evne til fagligt og pædagogisk at gøre skolens dannelsesformål til en integreret del af undervisningen i fagene og i skolens dagligdag.
- *Uddannelsen skal findes i hele landet* – og altså bevares som en uddannelse, der er tilgængelig, uanset hvor man bor.
- *Uddannelsen skal have højere studieintensitet end i dag*.

Det vil være et helt nyt tiltag i vores uddannelsessystem, at professionshøjskolerne udbyder en uddannelse på kandidatniveau. Men det er med god grund: professionshøjskolernes tætte kobling til praksis afgørende for, at det er det rette løft, vi får – med fokus på pædagogik og didaktik i praksis. Vi ønsker ikke en akademisering af uddannelsen.

Samtidig er der klare tegn på, at læreruddannelsen i dag, har en række udfordringer, som vi skal tage hånd om, bl.a. lav søgning og højt frafald.

¹ Fra kvalifikationsramme 6 til 7 i den internationale kvalitetsstandard kendt som Bologna-processen.

Finansiering til en femårig professionskandidat

Økonomien skal ikke stå i vejen for, at man vælger den model, som bedst kan realisere de ambitioner, vi har. Derfor vil vi afsætte finansiering til en femårig kandidatuddannelse, selv om vi ikke på forhånd vil lægge os fast på, hvordan en professionskandidatuddannelse til lærere skal opbygges.

Konkret afsætter vi derfor årligt 300 mio. kr. oven i det, som læreruddannelsen koster i dag (100 mio. kr. i taxameter, 130 mio. kr. til SU-udgifter og 70 mio. kr. til øget forskningskapacitet). Denne finansiering svarer til, at der lægges et år på uddannelsen med afsæt i de taxameterudgifter, der er i dag, samtidig med at forskningskapaciteten løftes.

Samtidig vil vi bevare de midler, som spares ved, at en læreruddannelse på kandidatniveau må ventes at få flere til at vælge uddannelsen som førsteprioritet og mindske det store frafald, der er i dag. De penge, som hentes ved at nedbringe frafaldet, skal uddannelserne beholde og bruge til at øge kvaliteten. De skal altså hverken bortfalde eller bruges til at finansiere den længere uddannelse.

De ekstra midler, som et ekstra år på uddannelsen koster, finansieres af den pensionsreform, som Radikale Venstre har foreslået.

En grundig proces: Udvikling i fællesskab og gradvis implementering

Vi skal gøre det ordentligt. Der skal være plads til, at den bedste model for en ny læreruddannelse udvikles i fællesskab og dialog. Og der skal være tid til, at en ny model først sættes i værk, når der er opbygget kapacitet på uddannelserne – med de rette underviser- og forskningskompetencer.

Om en ny professionskandidatuddannelse skal opbygges som andre kandidatuddannelser (3-årig bachelor + 2-årig kandidat), eller om man skal bygge oven på den eksisterende ved fx at lægge et ekstra år på efter et par år på arbejdsmarkedet (4+1), eller om der kan tænkes helt andre muligheder, vil vi derfor ikke på forhånd lægge os fast på. Det kræver grundig dialog og idéudveksling i en bred kreds af aktører.

For os er det vigtige, at ambitionerne er høje, og at der er vilje til at afsætte midler til at indfri dem, som vi har skitseret i afsnittet ovenfor.

Desuden foreslår vi, at den nye læreruddannelse først indføres 4-5 år efter, at den konkrete model er fundet og vedtaget, så den rette forsknings- og underviserkapacitet på uddannelserne kan opbygges, så de matcher ambitionerne for den nye uddannelse.

Rejsehold for fremtidens læreruddannelse og skole

Radikale Venstre vil nedsætte et rejsehold, hvor vores politikere sammen med fagpersoner og mennesker med ideer og indsigt skal udvikle forslag til, hvordan en ny læreruddannelse skal udformes. Rejseholdet skal konkretisere de behov, som en ny læreruddannelse skal opfylde og give bud på, hvordan disse imødekommes – med afsæt i de principper, der er skitseret ovenfor. Rejseholdet skal besøge skoler, uddannelsessteder og andre inspirationskilder, som gennem det konkrete eksempel viser nye veje til god undervisning, der passer til nutidens udfordringer og bygger på vores stærke skoletradition. Rejseholdet starter op i dette efterår.

Udfordringer på læreruddannelsen i dag

Formålet med en ny læreruddannelse er først og fremmest at indfri ambitionen om at skabe en skole i udvikling, der matcher morgendagens krav, som beskrevet ovenfor. Men den skal også tage hånd om nogle af de konkrete udfordringer, som læreruddannelsen står over for i dag:

Relativt lille søgning, stort frafald

Søgningen til læreruddannelsen er relativt lille sammenlignet med antallet af pladser på uddannelsen, og de fleste uddannelsessteder har ledige pladser. Desuden er der for nogle år tilbage sket et markant fald i søgningen til uddannelsen, som endnu ikke er genoprettet.² Til sammenligning er læreruddannelsen i Finland så populær, at kun ca. 10 pct. af dem, som søger, bliver optaget.

Dertil kommer, at frafaldet på uddannelsen er højt. I gennemsnit falder 37 pct. af de studerende fra i løbet af uddannelsen (i perioden 2004-14).³

Skolen hjælper hverken de svageste eller de stærkeste godt nok

Et vigtigt mål for skolen og ambitionen om en mere varieret skoledag i skolereformen, er at give alle elever faglig og social udvikling i fællesskaber i skolen, og der stilles høje forventninger til dem. En udfordring er, at skolen hidtil har set, at ca. 15 % af eleverne har forladt skolen uden at have basale matematik- og/eller danskfærdigheder på plads. Desuden har flere undersøgelser vist, at de dygtigste elever ikke udfordres i tilstrækkelig grad, hvilket også gælder de mest udsatte børn, som voksne formentlig kan være tilbøjelige til at sænke forventningerne til.⁴

Undervisningsdifferentiering har været et gældende princip i den danske folkeskole siden 1993, men er svært at levere i praksis. I en undersøgelse fra 2013 finder 57 pct. af de adspurgte lærere, at netop det er en udfordring.⁵

Modulisering spænder ben for sammenhæng

Med den seneste reform af læreruddannelsen blev uddannelsen modulopbygget med det formål at øge fleksibiliteten for de studerende. Det har dog vist sig, at moduleringen ofte står i vejen for, at der på uddannelsen kan skabes sammenhæng mellem fag og forløb samt fællesskab og holdfølelse. Derfor skal en ny uddannelse også tage moduleringen op til kritisk revision.

² I 2012 søgte 3.454 unge læreruddannelsen som første-prioritet. I 2015 var det tal faldet til 2.775 og i 2017 er tallet 3.146, <https://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/statistik-og-analyser/sogning-og-optag-pa-videregaende-uddannelser/2017/sogning-til-de-videregaende-uddannelser-5-juli-2017.pdf>

³ <https://www.folkeskolen.dk/610510/undersogelse-gaer-op-med-fire-myter-om-fracald-paa-laereruddannelsen>

⁴ <https://di.dk/SiteCollectionDocuments/Opinion/Uddannelse/Unders%C3%B8gelse%20blandt%20skoleelever.pdf>

⁵ <https://www.eva.dk/e-magasinet-evaluering/2013/evaluering-februar-2013-1/6-udfordringer-ved-at-vaere-laerer-i-folkeskolen>